

Др Ангел Ристов,*

Ванредни професор Правног факултета “Јустинијан Први”
Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Скопје

ОРИГИНАЛНИ НАУЧНИ РАД

doi:10.5937/zrpfni1881269R

UDK: 347.67(497.17)

Рад примљен: 30.09.2018.

Рад прихваћен: 06.11.2018.

О ПОТРЕБИ РЕГУЛИСАЊА ПИСМЕНОГ ЗАВЕШТАЊА ПРЕД СВЕДОЦИМА У МАКЕДОНСКОМ НАСЛЕДНОМ ПРАВУ**

Апстракт: Писмено завештање пред сведоцима представља писмену исправу завештаоца састављену од стране другог лица коју завешталац својеручно потписује у присуству сведока, изјављујући да је то његово завештање. Након тога потписују се и сведоци. Овај модел завештања је широко прихваћен у упоредном наследном праву. У важећем македонском наследном праву, за разлику од ранијих прописа, у Закону о наслеђивању из 1996. године законодавац је изоставио овакав облик завештања због честих злоупотреба, тежег доказивања и спорова у пракси. У раду, аутор детаљно анализира историјски развитак писменог завештања пред сведоцима и услове његове пуноважности. Осим овога, аутор, такође, анализира и аргументе против и у прилог писменог завештања пред сведоцима, судску праксу, као и решења из упоредног права, с циљем да одговори на постављено питање о потреби “реинкарнације” писменог завештања у македонском наследном праву. Уколико законодавац одлучи да поново регулише писмено завештање пред сведоцима у Грађанском законнику Републике Македоније, са предложеним изменама и допунама, то би представљало значајну реформу у сфери проширења аутономије воље у области тестаменталног наслеђивања.

Кључне речи: писмено завештање пред сведоцима, тестаментално наслеђивање, упоредно наследно право, реформе у наследном праву.

---

* angel.ristov@ugd.edu.mk

** Рад је саопштен на међународној научној конференцији „Право пред изазовима савременог доба“, која је одржана 13. и 14. априла 2018. године на Правном факултету Универзитета у Нишу.

1. Увод

Македонско наследно право није претрпело значајне промене више од седам деценија (Спировиќ Трпеновска, Мицковиќ, Ристов, 2011). То је разлог због чега се важеће законодавство, у великој мери, заснива на принципима и решењима из прошлог социјалистичког правног поретка (Хаџивасилев, 1983:188). Ово се посебно односи на одредбе којим се уређује тестаментално наслеђивање (Мицковиќ, Ристов, 2016:188-206). Осамостаљивањем Републике Македоније и доношењем Устава¹ из 1991. године уследиле су значајне промене у друштвеном (Спировиќ Трпеновска, Мицковиќ, Ристов, 2010), политичком, економском и правном уређењу што се одразило и у сфери наслеђивања (Шкарик, 2015: 359-392). У новом либерално-демократском поретку није било више места ограничењу слободе тржишта, предузетништва и приватне својине, као што је било у прошлости (Групче, 1976:125-149; Живковска, 2005:55-62). И поред ових измена, доношењем Закона о наслеђивању² из 1996. године, законодавац је, уместо да прошири обим аутономије воље тестаменталним наслеђивањем, исту ограничио редуцирањем одређених видова завештања (Ristov, 2013). Имајући у виду да је од 2011. године, почео рад на Грађанском законнику Републике Македоније³ (Галев, 2009), једно је од значајних питања које се нашло пред Комисијом о реформама наследног права (Micković, Ristov, 2013), између осталог, било је питање да ли су потребни нови облици завештања (Мицковиќ, Ристов, 2016). Дали су постојећи облици завештања довољни грађанима? Да ли је писмено завештање пред сведоцима неоправдано искључено стране законодавца у важећем праву? Направљена анализа разлога које је законодавац имао у виду у прошлости, нова анализа промењених околности у правном животу, као и решења из упоредног права омогућава да се да одговор на постављено питање да ли је потребна “реинкарнација” писменог завештања пред сведоцима у македонском наследном праву.

2. Историјски развој писменог завештања пред сведоцима

Писмено завештање пред сведоцима је претходно написана изјава последње воље оставиоца коју он својеручно потписује у присуству два сведока изјављујући да је то његово завештање (Vlagojević, 1983). Своје

---

1 „Службен весник на Република Македонија“ бр. 52/91, 1/92, 31/98, 91/01, 84/03, 107/05, 3/09 и 13/09.

2 „Службен весник на Република Македонија“ бр. 47/96.

3 Одлука Владе Републике Македоније „Службен весник на Република Македонија“ бр. 4/2011.

корене ово завештање вуче још из времена посткласичног римског права (Пухан, 1973:442), као облик редовног и приватног завештања (*testamentum allographum*) (Пухан, Поленак Акимовска, Бучковски, Наумовски, 2015:358-359). Најпре се појавио као варијанта *testamentum per aes et libram*, а касније је био познат као *testamentum septem signorem* (Ђорђевић, 1997:207). Након столећа, писмено завештање пред сведоцима је предвиђено и у првим грађанским кодификацијама 19 – тог века, као што је то пример са Аустријским грађанским закоником (1811), а под његовим утицајем и Српски грађански законик (1844) и др. Током времена, због све чешћих злоупотреба у пракси, ово завештање у одређеним европским законодавствима је било напуштено. За разлику од њих, у англосаксонском праву, писмено завештање пред сведоцима је најчешћи практиковани облик завештања (Спировић Трпеновска et al. 2011: 296-299).

У македонском наследном праву, писмено завештање пред сведоцима први пут је било уређено Савезним законом о наслеђивању⁴ из 1955. године. Сагласно чл. 69 “завешталац ко зна да чита и пише може да састави завештање тако што ће исправу коју му је неко други саставио својеручно да потпише у присуству два сведока, изјављујући пред њима да је то његово завештање. Сведоци треба да се потпишу на завештању, и пожељно је да се означи њихово својство.” Касније је ту одредбу у потпуности преузео први републички Закон о наслеђивању⁵ из 1973. године (чл. 67) који је примењиван све до дана ступања на снагу Закона о наслеђивању из 1996. године, који није предвидео овај облик завештања. Ипак, одредбе писменог завештања пред сведоцима, као објективно право, још увек су важеће и примењују се, уколико је овакво завештање састављено пре ступања на снагу важећег Закона о наслеђивању из 1996. године.

3. Услови о пуноважности писменог завештања пред сведоцима

Писмено завештање пред сведоцима (алографско завештање), представља раније написану писмену исправу коју завешталац својеручно потписује у присуству два сведока, изјављујући да је то његово завештање, након чега се потписују и сведоци. Сагласно Закону о наслеђивању из 1973. године, писмено завештање пред сведоцима може да састави свако тестаментално способно лице које је писмено, односно, које у моменту потписивања завештања зна да чита и пише (Хаџивасилев, 1983:209). Полазећи од ове законске одредбе, да би писмено завештање пред сведоцима било пуноважно потребно је да буде испуњено више услова

---

4 „Службен лист на СФРЈ“ бр. 20/55, 12/65 и 42/65 (преч. текст)

5 „Служен весник на СРМ“ бр. 35/73 и 27/78.

(Ђурђевић, 2017:73). У том смислу проф. Миле Хаџивасилев истиче да је потребно да „завешталац који зна да чита и пише, свој потпис стави пред два сведока на раније састављеној исправи истовремено изјављујући да је писмено његово завештање, а затим се и сведоци потписују на завештању“ (Хаџивасилев, 1983:209).

Најпре, завешталац мора да припреми писмену исправу која садржи његову последњу изјаву воље о располагању његовом имовином у случају смрти (Ристески, 1995:65). По правилу, због правних формулација и термина, за које је неопходна правна стручна помоћ, у пракси, ово завештање саставља адвокат према казивању завештаоца (Antić, Balinovac, 1996:286). Ово, писмено завештање пред сведоцима познато је и као адвокатско завештање. Није искључена и могућност, да, уместо адвоката, по казивању завештаоца изјаву напише и друго лице, родбина, брачни партнер, наследник и др. То може да буде и лице које ће се касније појавити као сведок завештања. Није искључена ни могућност да писмено завештање пред сведоцима напише и сам завешталац на машини за писање, компјутеру, или другим техничким средством. У том смислу ирелевантно је ко је написао завештање, да ли завешталац, или неко друго лице по казивању завештаоца.

Имајући у виду да друго лице према казивању завештаоца саставља завештање, потребно је да завешталац провери да ли је његова изјављена воља стварно пренета на писмену. Да би могао да прочита писмено и да се увери у његову садржину, завешталац мора да буде писмен,⁶ односно да зна да чита и пише на језику на коме је састављено завештање.⁷ Завештање неће бити пуноважно уколико је завешталац слепо лице, или да због слабог вида није у могућности да прочита завештање.⁸ Разлог овоме је што се по својој суштини ово завештање заснива на претпоставци да се завешталац, пре његовог потписивања, упознао са његовом садржином.⁹

6 “Ако неко зна само да потпише своје име и презиме то није писменост која је потребна као средство саобраћаја између људи и за стварање и уређивање међусебних правних односа. Такав потпис изедначаје се са свком другом механичком стављању знака или потврде потписа договора и не разликује се у ничем другом од рукознака или било ког другог механичког знака.” (Врховни суд Југославије, Рев -920/65)

7 “Битно је да завешталац зна да чита и да пише на језику на коме је састављена исправа завештања” (Врховни суд НР Македоније, Гз- 31/57)

“Не постоји пуноважно завештање из чл. 69 Закона о наслеђивању када је завештање састављено на српскохрватски језик као приватна исправа, а оставитељ не прича на српско-хрватском језику” (Врховни суд Србије, Одељење у Новом Саду, Гж-1397/64)

8 “Не постоји писмено завештање пред сведоцима ако завешталац због оштећеног вида није био у стању да чита и пише” (Савезни врховни суд, Рев - 769/62)

9 „Услов пуноважности завештања предвиђен чл. 69 из ЗН, да оставитељ зна да чита и пише претпоставља писменост и способност да прочита и разуме садржину

Први битан услов писменог завештања пред сведоцима је изјава завештаоца да раније припремљено писмено представља његово завештање. Чину признања завештања мора да присуствују два сведока. Признање може бити изричито, када нпр. завешталац изјави “ово је моје завештање”; “то је моја последња изјава воље” или “то сам имао да кажем”. Признање може бити направљено и прећутно, када га након диктирања завештања, завешталац прочита и потпише пред сведоцима.

Други битан елемент пуноважности писменог завештања пред сведоцима је потпис завештаоца.¹⁰ Њиме се потврђује да састављено писмено представља последњу вољу завештаоца. Због тога, унапред стављени потпис на бланко листу на коме је садржина написана од стране другог лица не представља пуноважно завештање. Потпис завештаоца треба да се састоји од његовог имена и презимена или скраћеног потписа којим се он уобичајено користио у правном промету. Потпис треба да буде стављен на крају завештања. Након потписа завештаоца не могу се дописивати друге изјаве које судска пракса не узима у обзир, с обзиром да након потписа завештаоца треба да стоји датум и потписи сведока. Уколико је завештање састављено на више листова пожељно је да завешталац свој потпис стави на сваком листу да би се избегле могуће злоупотребе и спорови.

Трећи елемент је обавезно присуство два сведока пред којим завешталац треба да изјави да је то његова последња изјава воље и да завештање потпише. Није потребно да сведоци знају садржину завештања.¹¹ Завешталац није обавезан да сведоке упознаје са садржином свог завештања.¹² Они треба да потврде само две чињенице. Прво, они треба да потврде да је завешталац признао завештање за своје и друго, након што га је признао својеручно потписао.¹³ Ове радње су непосредно повезане, због чега двојица сведока треба истовремено да присуствују при признању и потписивању завештања.¹⁴ Да би остварили своју улогу, сведоци мора да буду писмени и да познају језик на коме је завешталац признао своје

завештања“ (Врховни суд Југославије, Рев - 1973/65)

10 „Потписивање завештања од стране оставитеља мора да буде пропраћено истовременом изјавом да је то његово завештање.“ (Савезан Врховни суд, Рев - 3719/62)

11 „За пуноважност завештања није битно да завешталац завештање прочита.“ (Врховни суд НР Словеније, Пж-185/62)

12 Види Одлуку Врховног суда НР Хрватске, Г-ж -1239/55.

13 *Ibid.*

14 „За пуноважност писменог завештања пред сведоцима (чл. 69 из ЗН) потребно је да оставилац пред сведоцима изјави да је то његово завештање и истовремено пред сведоцима да га потпише.“ (Врховни суд на Југославија, Рев - 689/63)

завештање. Они треба да буду у могућности да се користе чулима за вид и слух.

Напоследку, битан елеманат пуноважности овог завештања су и потписи два сведока који својим потписом потврђују аутентичност потписа завештаоца и његову изјаву да је потписано његово завештање. Законоодавац је прописао да је корисно да у завештању буде назначено својство сведока. Тако најчешће изнад потписа стоји реч “сведоци”. Али, уколико то није написано завештање ће бити пуноважно. И поред тога што датум и место нису битни елементи, законодавац предвиђа да је пожељно да буду предвиђени како би се избегле тешкоће повезане доказивањем одређеним чињеницама.

4. Облици завештања према важећем македонском наследном праву

Важећи Закон о наслеђивању из 1996. године предвиђа шест облика завештања (Спировиќ Трпеновска, 2009:151-154), и то: 1) својеручно завештање;¹⁵ судско завештање;¹⁶ дипломатско-конзуларно завештање;¹⁷ војничко завештање;¹⁸ међународно завештање¹⁹ и усмено завештање.²⁰ Од наведених облика редовних завештања (својеручно, судско, дипломатско-конзуларно и међународно) у пракси су заступљени само својеручно и судско завештање, а од ванредних облика завештања само усмено завештање. Остали облици завештања у пракси се не примењују. Они су само чист “декор” закона. Осим наведених облика завештања, важеће наследно право познаје и тзв. нотарско завештање.²¹ Могућност да нотар састави завештање према одредбама судског завештања била је предвиђена

---

15 Чл. 66 од ЗН.

16 Чл. 67-71 од ЗН.

17 Чл. 72 од ЗН.

18 Чл. 73 од ЗН.

19 Чл. 74-89 од ЗН.

20 Чл. 90 од ЗН.

21 Дуго време у правничкој фели било је прихваћено мишљење да не постаје речи о новој, различитој форми завештања, из разлога што нотарско завештање се саставља према одредбама које важе за састававање судског завештања. У том смислу, проф. Љиљана С. Трпеновска истиче да се специфика овог завештања „састоји од овлашћења нотара да састави нотарски акт о изјави последње воље, као и чињеницу да овако састављен нотарски акт, има форму и дејство одговарајућег судског завештања.“ (Спировиќ Трпеновска, Љ. 2009:155).

првим Законом о вршењу нотарских послова²² из 1996. године. Овакву могућност је предвиђао и Закон о нотаријату²³ из 2007. године, укључујући и нови Закон о нотаријату²⁴ из 2016. године (Коцевски, 2017: 55-73). Ипак, према изричитом слову закона, облик, *облик нотарског завештања* не постоји и није позната у нашем наследном праву (Ристов, 2017:27-43). Прегледом бројних специфика које поседују ово завештање, насупрот судском завештању, с правом се очекује од законодавца да нотарско завештање подробно уреди у предстојећој реформи наследног права. У овом смислу, сматрамо да постојећи облици завештања нису довољни. Мислимо да је због тога потребно ревидирати потребу повећањем броја облика завештања, с циљем да би грађани имали већи избор (Мицковиќ, Ристов, 2015:187-192). То неминовно намеће потребу да, поред уређења нотарског (Ibid; 187-190) и тајног завештања (Ibid;190-192), одређеним изменама, законодавац поново уреди писмено завештање пред сведоцима.

5. Аргументи против и у прилог писменог завештања

Важеће македонско наследно право, за разлику од претходног, није предвиђало облик писменог завештања пред сведоцима. У науци овакав став се оправдава чињеницом да главни недостатак овог облика завештања је што он не даје довољно гаранције обезбеђивања аутентичности последње воље завештаоца. Кључни аргуменат негативног става законодавца у односу на писмено завештање пред сведоцима биле су честе злоупотребе повезане стављањем потписа на бланко-листу од стране покојнога за друге потребе (Хаџивасилев,1983:208). Касније, на бланко потписаном листу лако је мењана садржина завештања од стране наследника, разумљиво у њихову корист, а након тога су се потписивали и поверљиви сведоци. Могућност лаког фалсификовања потписа завештаоца, без обзира на то што ово завештање може саставити само писмено лице у присуству два сведока, такође су били разлог његовог изостављања (Мицковиќ, Ристов, 2016:209-210). Тешкоће доказивања злоупотребе, је приморало ауторе законских одредаба да се лако откажу од овог облика завештања, која је у прошлости била често практикована од стране грађана, уз помоћ адвоката. У поређењу са нашим правом, облик писменог завештања пред сведоцима и даље је било задржано у новим наследним законодавствима екс југословенских република: Србија (Стојановић, 2011; Антић, 2001), Хрватска (Klarić, Vedriš, 2006), Словенија (Tratnik, 2003; Zupančić, 2002),

22 „Службен весник на Република Македонија“ бр. 59/96, 25/98, 6/2002 и 66/2006.

23 Закон за нотаријат „Службен весник на Република Македонија“ бр.55/2007, 86/2009, 139/2009 и 135/11.

24 „Службен весник на Република Македонија“ бр. 72/16.

Црна Гора (Kadić, 2008) и Босна и Херцеговина. Али ово није случај и са наследним правом Македоније. Да ли ово указује на то да се македонски грађани одликују сналажљивошћу и досетљивошћу прављењем злоупотреба? Да ли је то кључни разлог што је ово завештање напуштено? Одговор на ово питање најбоље зна само законодавац. Ипак, мислимо да одређени негативни изузеци не треба да постану правило.

У јавним расправама поводом радних верзија књиге 4 о Наследноправним односима, адвокати су указали на потребу поновног увођења писменог завештања у нашем наследном праву.²⁵ Повећање свести грађана, правничке културе и професионално вршење правничке професије, допринели су да буде заборављена пракса стављања потписа на бланко листу. Данас су ретки примери када то траже адвокати, а још ређи да постоје грађани који стављају свој потпис на документу а да га не прочитају, да се не консултују око њега, посебно када је то празан лист. Због тога, управо, адвокати и други практичари траже да се овај облик завештања, у интересу грађана, “реинкарнира” у позитивном наследном праву.²⁶ Савремени начин живота и коришћење компјутера и принтера у савакодневной комуникацији, одавно су заменили “краснопис” и својеручно писање. У том смислу, писмено завештање, не би представљало велико финансијско оптерећење завештаоца. Његово састављање временски је флексибилније и не тражи посебне процедуре. Насупрот томе, завештање може бити састављено у породичној и пријатељској атмосфери, без нарушавања приватности и тајности садржине завештања, а разлог више је што завешталац није обавезан да сведоке упознаје са садржином завештања. Повратак писменог завештања пред сведоцима у нашем наследном праву биће од велике користи грађанима који имају потребу за већим избором приликом тестирања. Остаје дилема размишљања. Да ли без икаквих измена треба да буду прихваћена ранија решења? Или, у интересу правне сигурности треба да буду направљене одређене измене и допуне са циљем да би биле онемогућене било какве злоупотребе.

6. Писмено завештање пред сведоцима у упоредном праву

У упоредном праву писмено завештање пред сведоцима као облик редовног и приватног завештања је широко заступљено (Garb, 2004). У англо-саксонском праву то је један од најчешће примењиваних облика

²⁵ Стручна конференција „Новини во семејното и наследното право во Граѓанскиот законик на Република Македонија“ Адвокатска комора на Република Македонија, Скопје, 28 април 2014 година.

²⁶ *Ibid.*

завештања који има дугу правну традицију (Спировиќ Трпеновска, et al. 2011: 296-299; Scalise, 2006; Scalise, 2008; Shulman, 2007). Ово завештање је прихваћено у већем броју европских законодавстава и шире. У погледу његовог уређења, општеприхваћено је да се писмено завештање саставља тако да завешталац пред сведоцима својеручно потпише раније написано писмено изјављујући да је то његово завештање, након чега се потписују и сведоци. Разлике постоје у односу на број сведока приликом његовог састављања. Тако, у одређеним законодавствима писмено завештање саставља се пред три сведока. Овакво решење је предвиђено у праву Аустрије Лихтенштајна и Бразила. У другим законодавствима је предвиђено решење да се писмено завештање пред сведоцима саставља пред најмање два сведока, не ограничавајући максимални број могућих сведока. Ту спадају право Кине, Јужне Африке, Њујорка и Венецуеле. У том смислу, само другим речима издваја се предвиђено решење у праву Израела, које прописује да се писмено завештање пред сведоцима саставља пред два или више сведока.

У упоредном наследном праву доминира решење према коме се писмено завештање пред сведоцима саставља пред два сведока. Ово решење је прихваћено у праву Квебека, Данске, Енглеске и Велса, Финске, Мађарске, Индије, Ирске, Новог Зеланда, Норвешке, Пољске, Словеније, Хрватске, Србије, Црне Горе, Републике Српске и др. Једино у праву Шкотске је предвиђена могућност да ово завештање буде састављено само пред једним сведоком.

7. Писмено завештање пред сведоцима *de lege ferenda* - уместо закључка

Направљена анализа аргумената против и у прилог писменог завештања пред сведоцима, промењене чињенице у правном животу, као и решења из упоредног наследног права несумњиво су потврдили потребу за уређењем овог облика завештања у нашем наследном праву. Уређивањем писменог завештања биће проширена аутономија воље у сфери тестаменталног наслеђивања. Зато, законодавац треба да уреди овај облик завештања у Грађанском законнику Републике Македоније.

Што се тиче његовог законског уређења, сматрамо да треба да буде преузета формулација из ранијег закона. Ипак, треба повећати правну сигурност и избећи евентуалне злоупотребе. Потребно је повећати број сведока, од два на три сведока. Поред овога, нужно је да завешталац, такође, изјави да је упознат са садржином завештања. Овим предлозима, сматрамо да ће грађани имати већи број избора завештања. Осим тога, мислимо да и

датум треба да буде битан елемент завештања. У том смислу, предлагемо да одредбе којим би се уредило писмено завештање требало би да гласи: “Писмено завештање пред сведоцима: завешталац који зна да чита и пише може направити завештање тако што ће исправу коју је искуцао, или неко други му је саставио на машини или неким другим техничким средством, својеручно потписати у присуству три сведока, изјављујући да је то његово завештање и да је упознат са његовом садржином. Завештање мора да садржи датум његовог састављања. Сведоци треба да се потпишу на завештању, а потребно је да се назначи и њихово својство као сведока.”

Литература/References

- Антић Б. О. (1994) *Наследно право*, Народна књига, Београд.
- Антић Б. О. (2001) *Наследно право*, Народна књига, Београд.
- Antić, O. Balinovac, M. Z. (1996) *Komentar zakona o nasleđivanju*, Beograd.
- Влагојевић, В. (1983) *Nasledno pravo u Jugoslaviji, prava republika i pokrajina*, Savremena administracija, Beograd.
- Галев, Г. (2009) *Проект за изработка на Граѓански законик на Република Македонија*, Скопје.
- Garb, L. (2004) *International Succession*, Kluwer Law International.
- Gavella, N. (1986) *Nasledno pravo*, Informator, Zagreb.
- Gavella, N.(1983) *Pravni položaj nasljednika*, Zagreb, Ѓаковас.
- Граѓански законик за Краљевину Србију*, (1939) Објашњен одлукама Касационог суда у Београду, Београд.
- Групче, А. (1976) *Граѓанско право втор дел – Стварно право*, Култура Скопје.
- Групче, А. „Кон физиономијата на новиот Закон за сопственост и други стварни права“, *Зборник во чест на Асен Групче*, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Правен Факултет, Скопје.
- Дабовиќ Анастасовска, Ј. (1996) „Правото на сопственост како гарантирано економски и социјално право на човекот и граѓанинот на Република Македонија“, *Слободите и правата на човекот и граѓанинот во Република Македонија*, Универзитет „Св. Кирил и Методиј“, Правен факултет – Скопје.
- Ѓурѓевић, Д. (2009) „Актуелна реформа наследног права у Црној Гори“, *Анали Правног факултета у Београду*, бр. 1/2009, Београд.

Ђурђевић, Д. (2017) *Институције наследног права*, Правни факултет, Универзитет у Београду.

Живковска, Р. (2005) *Стварно право, книга I*, Европа 92, Скопје.

Џивојиновић, Д. (2004) „Zaveštanje u sudskoj praksi“, *Pravni život*, Удружение правника Србије, Београд.

Kadić, Lj. (2008) „Osvrt Predlog Zakona o nasleđivanju Crne Gore“ *Zbornik Pravnog fakulteta u Podgorici, In memoriam prof. d-r Branislav Tomković*, br. 38, Podgorica.

Коцевски, М. (2017) „Новини кои произлегуваат од новиот Закон за нотаријатот“ *Охридска школа на правото 2016*, бр. 4, Iuridica Prima.

Klarić, P. Vedriš, M. (2006) *Građansko pravo, Opći dio, stvarno pravo, obvezno i nasljedno pravo, X izdanje*, Narodne Novine, 2006.

Micković, D. Ristov A. (2013) „Kodifikacija naslednog prava u Republici Makedoniji“, *Pravni život*, Удружение правника Републике Србије.

Мицковиќ, Д, Ристов, А. (2016) *Наследно право*, Стоби Трејд, Скопје.

Мицковиќ, Д. Ристов, А. (2016) *Реформата на наследното право во Република Македонија*, Стоби Трејд, Скопје.

Мицковиќ, Д. Ристов, А. (2014) „Реформите во наследното право предвидени во Преднацртот на Граѓанскиот законик на Република Македонија“, *Правник, Здружение на правниците на Република Македонија*, Скопје.

Мицковиќ, Д. Ристов, А. (2011) „Реформите во семејното и наследното право и ингеренциите на нотарите“ *Нотариус*, публика Македонија, Скопје.

Пухан, И. (1973) *Римско право*, Универзитет Кирил и Методиј, Скопје.

Пухан, И. Поленак Акимовска, М. Бучковски, В. Наумовски, Г. (2015) *Римско право*, Правен факултет „Јустинијан Први“ Скопје.

Ђорђевић, В. (1997) *Наследно право*, Правни факултет Ниш.

Ристески, Р. (1995) *Наследување врз основа на тестамент*, Друштво за наука и уметност Прилеп.

Ристов, А. (2013) *Автономија на волјата и нејзините граници во македонското наследно право*, Меѓународна научна конференција, ГИЗ, Тирана.

Ристов, А. (2017) „За потребата од уредување на нотарскиот тестамент во македонското наследно право – de lege ferenda“, *Охридска школа на правото – 2017*, том 6, Iuridica Prima, стр. 27-43.

Ristov, A. "The Freedom of the Testamentary Disposition in the Macedonian Succession Law" *Iustinianus Primus Law Review*, Skopje, No. 7.

Scalise J. R. (2006) "New Developements in United States Succession Law", *The American Journal of Comparative Law*, American Society of Comparative Law, Vol. 54.

Scalise J.R. (2008) Undue Influence and the Law of Wills: A Comparative Analysis, *Duke Journal of Comparative & International Law*, Vol. 19, 41.

Спировиќ Трпеновска, Љ. (2009) *Наследно право*, 2 Август-С, Скопје.

Спировиќ Трпеновска, Љ. Мицковиќ, Д. Ристов, А. (2011) „Дали се потребни промени во наследното право на Република Македонија“, *Зборник на Правниот факултет „Јустинијан Први“*, во Скопје во чест на проф. Ганзовски, Правен факултет „Јустинијан Први“, Скопје.

Спировиќ Трпеновска, Љ. Мицковиќ, Д. Ристов, А. (2010) *Наследното право во Република Македонија*, Културна установа „Блесок“, Скопје;

Спировиќ Трпеновска, Љ. Мицковиќ, Д. Ристов, А. (2011) *Наследувањето во Европа*, Блесок, Скопје.

Спировиќ Трпеновска, Љ. Мицковиќ, Д. Ристов, А. (2010) „Современите тенденции во наследното право“ *Зборник на Правниот факултет „Јустинијан Први“* во Скопје во чест на проф. Никола Матовски, Правен факултет „Јустинијан Први“, Скопје.

Стојановиќ, Н. (2011) *Наследно право*, Универзитет у Нишу Правни факултет, Ниш.

Stupar, M. (1960) *Zbornik građanskih zakonika stare Jugoslavije*, Grafički Zavod, Titograd.

Tratnik, M. (2002) *CIVILNO PRAVO Zbirka predpisov*, Codex Iuris, Maribor.

Хаџи Василев, М. (1983) *Наследно право*, Култура, Скопје.

Чавдар, К. (1996) *Коментар на законот на наследувањето*, „Академик“, Скопје.

Шкариќ, С. (2015) *Уставно право*, Осмо издание, Култура, Скопје, 2015.

Shulman Kennet & all, (2007) Assessment of Testamentary Capacity and Vulnerability to Undue Influence, *American Journal of Psychiatry*, No. 164.

Angel Ristov, PhD

Associate Professor, Faculty of Law „Iustinianus Primus“
University „Ss. Cyril and Methodius“ Skopje

**ON THE NECESSITY FOR REGULATING THE WRITTEN WILL
BEFORE WITNESSES IN THE MACEDONIAN INHERITANCE LAW**

Summary

A written will before witnesses is a written declaration of a testator compiled by other person, which the testator personally signs in presence of witnesses, declaring that this is his last will, after which the witnesses also sign on the will. This form of will is widely accepted in Comparative Inheritance Law. In the current Macedonian Inheritance Law, unlike previous regulations, in Inheritance Law Act from 1996, the legislator omitted this form of will because of the frequent abuses in the past, hard evidence and disputes in practice. In this paper, the author analyzes in details the historical development of a written will before witnesses and the conditions for its validity. In addition to this, the author also analyzes arguments against and in addition to the written will before witnesses, the court practice, as well as the solutions from the comparative inheritance law, in order to answer the question raised about the need for “reincarnation” of the written will before witnesses in the Macedonian Inheritance Law. If the legislator decides to re-regulate the written will before witnesses, expanding the principle autonomy of will, in the Civil Code of the Republic of Macedonia, with the proposed amendments, this would be a significant reform in the sphere of inheritance by will.

Keywords: *written pledge to witnesses, testamentary inheritance, comparative inheritance law, inheritance reforms.*